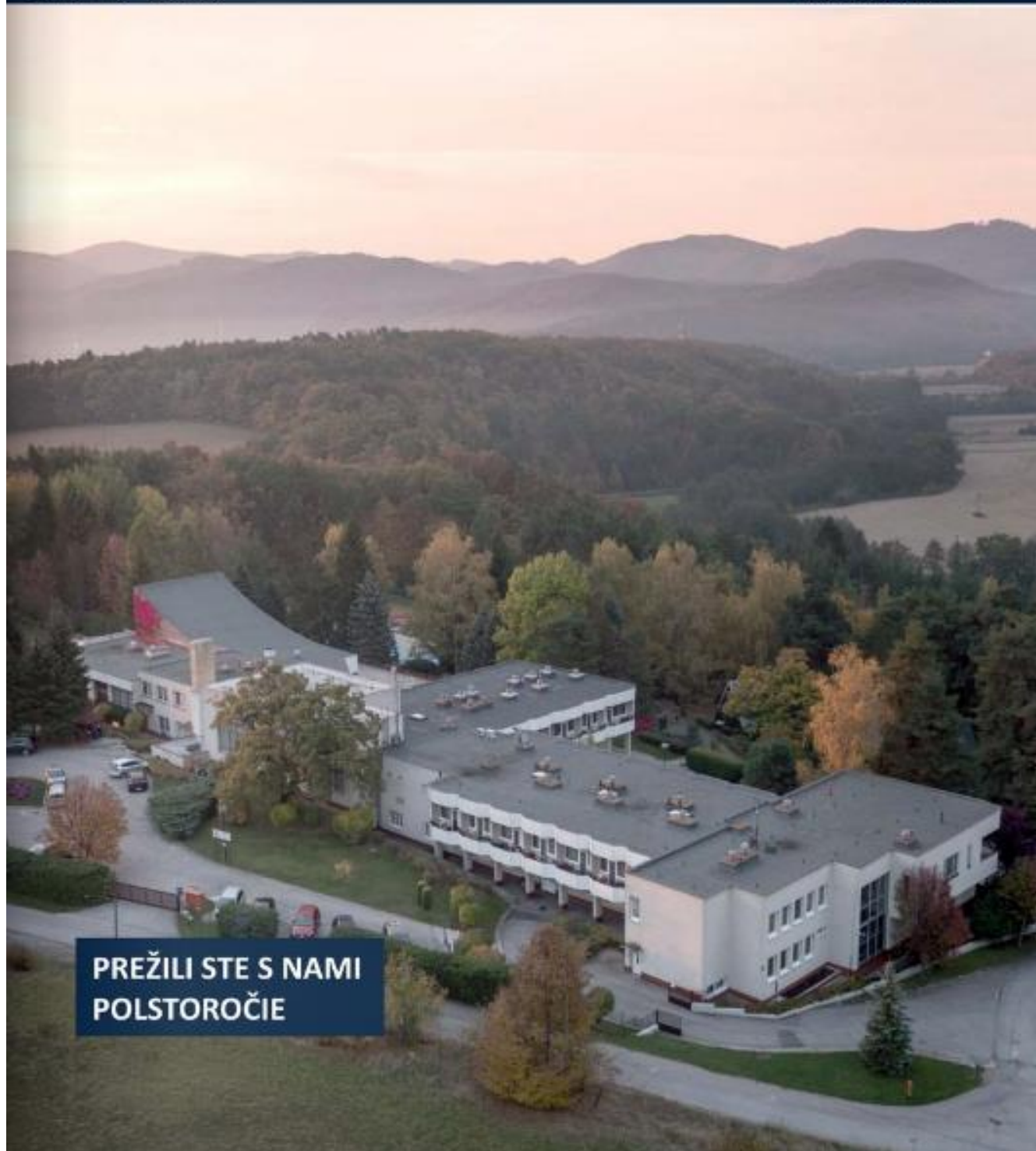

SLOVENSKÉ VÄZENSTVO

4. ročník 2/2022

ISSN 2644-5816

**PREŽILI STE S NAMI
POLSTOROČIE**

Z OBSAHU

From the content

Zaujímavosti

Matters of interest

Prežili ste s nami polstoročie
You have lived with us half of a century

str. 2

Realizácia projektu Optimalizácia procesov riadenia a prevádzky ZVJS – ostatné systémy ZVJS
Implementation of the project Optimization of management and operation processes of the Corps – other systems of the Corps

str. 8

Služobná kynológia
v podmienkach ústavu Banská Bystrica
*Service K9 in the conditions
of the prison facility Banská Bystrica*

str. 8

Inštitút vzdelávania

Training Centre

Suicidalita väznených osôb
– možnosti jej eliminácie z pohľadu
vzdelávania väzenského personálu

*Suicidality of inmates
– possibilities of its elimination
from the point of view of the prison staff training*

str. 14

Väzba a trest

Pre-trial detention and prison
sentence execution

Krízová intervencia
– teoretické východiská
a praktické skúsenosti v rámci ústavu Iľava
*Crisis Intervention
– theoretical basis and practical experience
within the prison facility Iľava*

str. 16

SLOVENSKÉ VÄZENSTVO č. 2/2022

Časopis vychádza spravidla štyrikrát ročne.

Vydavateľ: Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže.

Adresa redakcie: GR ZVJS, Šagátova ul. č. 1, 813 04 Bratislava, tel.: 02/208 31 115, e-mail: snierova@zvjs.sk.

Redaktor: Anita Snierová.

Technický redaktor: Peter Karol.

Redakčná rada: Anita Snierová, Katarína Nováková, Peter Karol, Alexander Balucha, Dagmar Krošáková (zodpovedná za rubriku „Inštitút vzdelávania“), Monika Nižňáková, Peter Trepáč, Richard Mercel.

Tlač: Centrum produkčných služieb a tlač Zboru väzenskej a justičnej stráže.

ISSN 2644-5816

Rakoply možno do redakcie zasielať e-mailom, na CD alebo DVD nosičoch. Neprijímame fotografie so neverejou.

Redakcie sverejšuje aj prílohy s ktorých obsahom sa nestotožňuje. Časopis je nepredajný.

Väzba a trest

Pre-trial detention and prison
sentence execution

Skúsenosti s metódou FIE
Experience with the FIE method

str. 18

Rozšírenie priestorových kapacít zmierneného
režimu výkonu väzby v ústave Nitra
*Expansion of the special capacities of the mitigated regime
of pre-trial detention execution in the prison facility Nitra*

str. 22

Extramurálne aktivity vo výstupnom oddiele
Extramural activities in the exit unit

str. 24

Vzdelávanie v rámci národného projektu
Šanca na návrat
*Education in the framework of the national project
Chance for Return*

str. 27

Inšpirácie

Inspirations

Praveká strava – novodobé využitie?
Prehistoric diet – modern use?

str. 43

PILOTNÉ OVEROVANIE ŠPECIALIZOVANÝCH RESOCIALIZAČNÝCH A VÝCHOVNÝCH VZDELÁVACÍCH PROGRAMOV

Od roku 2018 sa národný projekt Šanca na návrat (NP ŠNN), ktorého prijímateľom je Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže, snaží u osôb vo výkone trestu odňatia slobody znížiť riziká sociálneho vylúčenia a zvýšiť ich kompetencie pri uplatnení sa na trhu práce. Jedným zo základných nástrojov, ako tento cieľ dosiahnuť, sú resocializačné výchovné a vzdelávacie programy (RaVVP), ktoré tvoria samostatnú aktivitu NP ŠNN. Cieľom uvedenej aktivity je „zavedenie štandardizovaných RaVVP vedúcich k získaniu, obnove alebo posilneniu kľúčových kompetencií potrebných k sociálnemu začleneniu a predchádzaniu recidívy“. Spomenuté programy sa delia na Základný resocializačný a výchovný vzdelávací program (ZRaVVP) a špecializované resocializačné a výchovné vzdelávacie programy (ŠRaVVP).

ZRaVVP sa realizuje vo výstupných oddieloch desiatich partnerských ústavov a jeho charakter je informatívno-preventívny, poskytuje teda odsúdeným osobám základné informácie o témach, ktoré tvoria jeho moduly: Sociálna komunikácia, Sebapoznanie, Zamestnanosť, Právne aspekty, Finančná gramotnosť, Závislosť, Rodinné vzťahy. Jeho celkový rozsah je 56 – 72 hodín a každý modul tvorí najmenej osem hodín. ZRaVVP metódami zážitkového učenia skupinovú formou realizuje personál NP ŠNN, ide o príslušníkov zboru (sociálny pracovník a psychológ) a sociálneho kurátora/metodika. ZRaVVP sa riadi štandardmi, ktoré vypracovali odborní pracovníci generálneho riaditeľstva, rovnako ako manuál k jeho realizácii.

V tomto príspevku sa budeme venovať hlavne druhej skupine programov, a to ŠRaVVP, ktoré majú hĺbkový charakter a detailne sa zameriavajú na špecifické témy vychádzajúce z rizikových faktorov a potrieb ovplyvňujúcich recidívu páchania trestnej činnosti. Na základe rizík a potrieb sú odsúdeným osobám aj indikované. Konkrétne ide o ŠRaVVP:

1. Reštart (zameraný na tému závislosti).
2. Rodina a vzťahy.
3. Život v komunite (zameraný na segregované komunity).
4. Finančná gramotnosť.
5. Zamestnanosť.
6. Rozdielnosť nás spája (zameraný na radikalizáciu a extrémizmus).
7. Druhá šanca (zameraný na násilie v partnerských vzťahoch).
8. Chceme sa zmeniť (zameraný na skupinu mladistvých odsúdených).
9. Šanca pre psie oči (zameraný na rozvoj osobnosti odsúdeného prostredníctvom socializácie psa).

V NP ŠNN sme sa zaviazali vytvoriť minimálne štandardy kvality a obsahovú štruktúru ŠRaVVP a následne ich pilotne overiť v penitenciárnej praxi.

Štandardy ŠRaVVP predstavujú základný dokument, ktorý

upravuje a stanovuje názov, cieľ, cieľovú skupinu, tematické zameranie, obsah, formu, rozsah, minimálny a maximálny počet členov skupiny, indikácie zaradenia, kontraindikácie pri zaradení a realizácii, štruktúru, pedagogické metódy, vyučovaci jazyk, organizačnú formu, dĺžku trvania, počet lektorov, materiálne a technické zabezpečenie, miesto realizácie, spôsob ukončenia, spätnú väzbu účastníkov, evidenčný hárok a personálne zabezpečenie (kvalifikačné predpoklady) ŠRaVVP.

Na obsahovej štruktúre jednotlivých programov sa podieľali mikrotímy zostavené z odborníkov penitenciárnej a postpenitenciárnej praxe, ako aj odborníkov na konkrétne témy z akademického prostredia. Obsahovú štruktúru tvoria hlavne zážitkové aktivity zamerané na konkrétne oblasti stanovených tém. S cieľom čo najkvalitnejšieho spracovania bol každý ŠRaVVP po jeho spracovaní postúpený na externé pripomienkové konanie tímu profesorov.

Implementácii novým inovatívnym systémovým opatreniam musia logicky predchádzať pilotné overovania, ktoré v praxi overia ich účinnosť. Teoretický predpoklad vo forme spracovaného ŠRaVVP sa potvrdí alebo vyvráti až po jeho pilotnom overení. Vzhľadom na to bola po schválení štandardov a konkrétnych ŠRaVVP Riadiacim výborom NP ŠNN v konkrétnych partnerských ústavoch spustená fáza pilotného overovania (testovania) jednotlivých programov v praxi.

Na lektorskom zabezpečení pilotného overovania sa podieľali tak príslušníci zboru, ako aj odborníci z externého prostredia spĺňajúci kvalifikačné kritériá. ŠRaVVP boli realizované prevažne skupinovú formou, kde skupinu tvorilo spravidla šesť až 15 účastníkov – odsúdených osôb – ktorým bol daný ŠRaVVP indikovaný na základe ich potrieb a rizík. Účastníkmi boli odsúdení z rôznych oddielov.

Príprava pilotného overovania ŠRaVVP

Samotné pilotné overovanie vyžaduje detailnú prípravu, ktorá pozostáva z viacerých činností a aktivít. Vo februári 2020 sa v Liečebno-rehabilitačnom stredisku zboru Omšenie uskutočnil odborný seminár, cieľom ktorého bolo oboznámiť odbornú verejnosť s pripravovanými ŠRaVVP, ako aj kvalifikačnými predpokladmi na pozície lektorov. Po seminári sme spustili kampaň na nábor lektorov prostredníctvom sociálnych sietí zboru, webového sídla NP ŠNN, ako aj priamym oslovením organizácií a odborníkov. Do informovania verejnosti sa zapojil aj hlavný partner projektu, a to Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny.

Výber a školenie lektorov

O lektorskú pozíciu prejavilo záujem viac ako 100 osôb z rôzneho prostredia (ústavy, akademická obec, mimovládne organizácie, komerčná sféra a pod.). Po dôkladnej formálnej kontrole sme zistili, že väčšina zo záujemcov nespĺňa stanovené

kvalifikačné kritériá (najmä v oblasti praxe a akreditovaných výcvikov). Tieto splnilo viac ako 40 záujemcov, s ktorými sme uskutočnili individuálne výberové pohovory (osobnou aj online formou). Naším cieľom bolo kontrahovať pre každý ústav, kde sme plánovali otvoriť ŠRaVVP, štyroch lektorov, ktorí sa budú striedať vo dvojiciach. Štvorica vybraných lektorov absolvovala úvodné školenie, ktoré sa skladalo z odbornej a administratívnej časti. Na školení boli lektori oboznámení s programom, jeho štandardmi a administratívnou sprevádzajúcou proces pilotného overovania. Za dôležité považujeme spomenúť hodnotnú mažu pre lektorov, ktorá pre mnohých odborníkov nepôsobila motivačne a napokon z tohto dôvodu niekoľko z nich neprejavilo záujem o spoluprácu. Táto skutočnosť môže byť vnímaná z dvoch uhlov pohľadu: 1. Do overovania sa zapojili nadšenci, ktorí sa povzniesli nad finančné ohodnotenie. 2. Prišli sme o mnoho kvalitných odborníkov, ktorých sme neboli schopní adekvátne finančne ohodnotiť. Pre potreby pilotného overovania sme sa mohli spoľahnúť na prvú verziu, avšak z dlhodobého hľadiska udržateľnosti so zameraním na kvalitu bude nutné sa k otázke finančného ohodnotenia vrátiť. Aj z tohto dôvodu sme niektoré ŠRaVVP realizovali len s tromi lektormi. Napriek uvedenému sa nám podarilo získať pre účel pilotného overovania kvalitných odborníkov, ktorí majú veľkú zásluhu na dosiahnutých výsledkoch.

Výber odsúdených – účastníkov

Výber odsúdených do ŠRaVVP bol založený na vytvorení zoznamu v období pred spustením ŠRaVVP v príslušnom partnerskom ústave. Všetky ŠRaVVP majú spracovanú cieľovú skupinu a kontraindikácie pre zaradenie do programu. Každá skupina bola zložená z 15 účastníkov. Zoznamy odsúdených boli s poukazom na rozsah ŠRaVVP vytvorené zo všeobecnej populácie odsúdených tak, aby bol predpoklad, že stihnú program riadne ukončiť. V priebehu aj po skončení programu boli niektorí odsúdení podľa ubytovacích kapacít umiestňovaní do výstupného oddielu. Základným kritériom výberu bolo stanovenie potrieb a rizík odsúdených (výsledky HRSZ, resp. CRA/CRA-RU), ale aj lehota k podmienenému prepusteniu a

určený koniec trestu. Náročnosť výberu účastníkov bola podčiarknutá celospoločenskou situáciou spôsobenou pandemiou COVID-19, ktorá výrazne ovplyvňovala aj spustenie pilotného overovania. Z uvedeného dôvodu bolo nevyhnutné zoznamy odsúdených pre jednotlivé programy viackrát aktualizovať. Samotný výber spočíval v dôkladnom študovaní osobnej karty odsúdeného, bazálnym dokumentom pre všetky programy bolo psychologické vyšetrenie. Vytvorené zoznamy odsúdených sme konzultovali s partnerskými ústavmi a následne vytvorili finálny zoznam účastníkov konkrétneho ŠRaVVP. Nasledovalo metodické usmernenie pre pedagógov príslušných ústavov, aby bol každému odsúdenému zaradenému do ŠRaVVP aktualizovaný Program zaobchádzania v bode a) edukácia. Účast v programe bola zahrnutá aj v osobnej karte odsúdeného v časti Ďalšie záznamy → Iné záznamy. Pedagógovia boli tiež usmernení v smere spracovania hodnotení na odsúdeného – uviesť informáciu o absolvovaní ŠRaVVP v prípade spracovania hodnotenia na podmienčne prepustenie a podobne, rovnako boli informovaní, že v priebehu alebo po ukončení pilotného overovania je možné udeliť odsúdenému disciplinárnu odmenu na základe jeho prístupu a účasti v programe.

Komunikácia s vedením partnerských ústavov

ŠRaVVP sú novinkou nielen pre tvorcov, lektorov a účastníkov, ale aj pre vedenie a personál ústavov. Z tohto dôvodu sme uskutočnili online pracovné stretnutia s vedením jednotlivých ústavov, na ktorých sme predstavili cieľ a obsahové zameranie plánovaného programu, ako aj návrh jeho organizačného zabezpečenia (čas, miesto, účasť pracovne zaradených odsúdených, dohľad referenta režimu a pod.). Následne (po výbere odsúdených aj lektorov) sme sa s vedením ústavu stretli aj osobne a „doladili“ posledné detaily, vyriešili prípadné problémy a náročné situácie. Posledné stretnutie s vedením pred spustením pilotného overovania prebiehalo za účasti lektorov, ktorých sme vedeniu predstavili a diskutovali

o praktických otázkach finálnej podoby overovania programu. Všetky tieto činnosti boli dôležité hlavne z dôvodu, že lektori z externého prostredia sa na štyri až šesť mesiacov stávali personálnou súčasťou ústavu, ktorá sa podieľala na zaobchádzaní s odsúdenými prostredníctvom inovatívnej aktivity. Zo strany vedenia jednotlivých ústavov došlo k aktívnej súčinnosti, v niektorých prípadoch dokonca k nadšenému prístupu. Aj prvotný problém so zamestnanosťou odsúdených a ich účasťou v programe sa na základe diskusie s vedením jednotlivých ústavov a hľadania riešiteľnej alternatívy podarilo zosúladiť. Nebolo našim cieľom, aby boli odsúdení vyradení z práce. Naopak, potrebovali sme pilotne overiť v programe aj pracovne zaradených odsúdených a ich možnosti. Týmto činnosťami sa, samozrejme, naša spolupráca s vedením neskončila, pravidelne sme ho informovali o rozvrhu ŠRaVVP na nasledujúci mesiac, flexibilne sme riešili vzniknuté problémy od nečakaného úrazu lektorky cez pandemické „pauzy“ až po zapožičanie súkromných reproduktorov od pána riaditeľa.

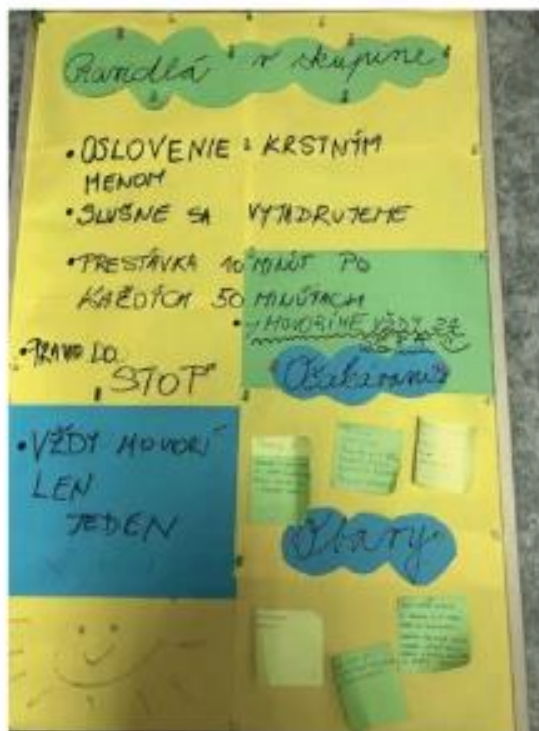
Motivačný rozhovor s účastníkmi a predstavenie lektorov

Zoznam účastníkov sme vopred konzultovali s príslušními zboru v danom ústave, ktorí sa podieľajú na zaobchádzaní s vybranými odsúdenými. Tito, ak to bolo možné, zrealizovali krátke informačné rozhovory s vybranými odsúdenými. Následne sme sa s danou skupinou odsúdených stretli aj my (zástupcovia odborného tímu NP ŠNN) z dôvodu skupinového motivačného rozhovoru. Predstavili sme im cieľ a témy programu a poprosili ich o aktívnu spoluprácu, ktorá je pre výsledky pilotného overovania veľmi dôležitá. Ich motivácia k spolupráci bola dominantnou témou. Pri ďalšom stretnutí sme účastníkov zoznámili už aj s lektormi, s ktorými sa najbližšie mesiace mali pravidelne stretávať. Zároveň sme lektorom administratívne zabezpečili vstup, poučenie a ostatné náležitosti hladkého priebehu. Motivácia odsúdených je veľmi dôležitou súčasťou, ktorá definuje ich nastavenie pre ďalšie fázy, preto je dôležité venovať jej dostatok času a pozornosti najmä v úvodných fázach.

Realizácia ŠRaVVP

Absolvovaním všetkých prípravných činností sme v júni 2020 začali s realizáciou pilotného overovania ŠRaVVP. V každej skupine bolo na začiatku zaradených 15 odsúdených, čo je najvyšší možný počet účastníkov z pohľadu vytvorenia a zachovania skupinovej dynamiky. Predpokladali sme (a predpoklady sa vo väčšine prípadov naplnili), že ŠRaVVP ukončí z rôznych (väčšinou objektívnych) dôvodov menší počet účastníkov. Medzi najčastejšie dôvody patrila eskorta do iného ústavu, podmienčne prepustenie a podobne. Napriek tomu v každej skupine program ukončilo v priemere 12 účastníkov. Realizácia pilotného overovania bola v rozpätí troch až šiestich mesiacov v hodinovej dotácii 65 – 300 hodín. Program sa realizoval spravidla trikrát za týždeň v rozsahu troch hodín. Keďže každá skupina účastníkov má iné potreby a dynamiku, dôležitou kompetenciou lektorov bola flexibilita a kreativita.

Počas realizácie programov sme boli v pravidelnom kontakte s lektormi, ktorí nám každý mesiac zasielali časový plán na nasledujúci mesiac, záznamový hárok zrealizovaných intervencií a komplexné priebežné hodnotenie. Okrem toho sme sa cca v polovici programu stretli aj online na priebežnom hodnotení, ktoré bolo zamerané na priebeh pilotného overovania, otázky a riešenie prípadných problémov. Jedným z najvýraznejších problémov takmer všetkých ústavov (okrem ústavu Hrnčiarovce nad Parnou) sú priestorové možnosti.

Ústavy nedisponujú dostatočným vhodným priestorovým zabezpečením na vzdelávacie a resocializačné skupinové aktivity. Mnohé programy sa pilotne overovali v zasaďákoch oddelení výkonu trestu, kaplnke, návštevných miestnosti a podobne. Preto nebolo možné pilotne overovať v jednotlivých ústavoch dva alebo viac ŠRaVVP súčasne. Každý ústav bol vybavený pre účel realizácie ŠRaVVP materiálom a technickým zabezpečením (notebook, dataprojektor, spotrebný kancelársky materiál a spotrebný materiál rôzneho druhu určený na kreatívne techniky).

Jednotlivé ŠRaVVP lektori s účastníkmi ukončili záverečnou aktivitou (ktorá je ku každému programu zvlášť definovaná v štandardoch) a odovzdaním potvrdenia o absolvovaní. Posledné stretnutie sa nieslo v neformálnom duchu, zamerané bolo hlavne na sumarizáciu a výsledné dojmy účastníkov.

Ukončenie ŠRaVVP

Po tom, ako lektori ukončili posledné stretnutie so skupinou odsúdených, nasledovala fáza sumarizácie spätných väzieb (použili sme metódu 360-stupňovej spätnej väzby). Opäť sme navštívili ústav, v ktorom sa program overoval. S vedením ústavu sme diskutovali o ich pohľade, postrehoch, potrebách a podobne a následne sme získali spätnú väzbu aj od účastníkov osobným skupinovým rozhovorom, ako aj anonymným písomným dotazníkom, v ktorom sa nachádzali otázky, ako napr. „Čo sa Vám na programe najviac páčilo?“, „Keby ste mali čarovnú paličku a mohli na programe čokoľvek zmeniť, čo všetko by ste zmenili?“, „Ako ste boli spokojní s lektormi?“ a pod. V predchádzajúcich častiach sme spomenuli možnosť udelenia disciplinárnej odmeny zo strany príslušného pedagóga, táto väčšine účastníkov po ukončení ŠRaVVP udelená bola.

Po návšteve ústavu sme zrealizovali evaluačné online stretnutie so zástupcami NP ŠNN, tvorcami ŠRaVVP, ako aj lektormi. Cieľom stretnutia bolo podrobne zreflektovať všetky dôležité oblasti (obsah programu a aktivity, účastníci, lektori, organizačné zabezpečenie a pod.) a konsenzuálne návrhy na zmeny zapracovať do príslušných dokumentov.

Najčastejšie spätné väzby – návrhy na zlepšenie

Ako sme už uviedli, spätné väzby sme získavali priebežne každý mesiac od lektorov, flexibilne podľa potreby od vedenia ústavu a pri ukončení pilotného overovania od vedenia, lektorov aj účastníkov. V nasledovnej časti ponúkame tematicky zameraný súhrn najčastejšie sa opakujúcich spätných väzieb.

LEKTORI – lektormi by mali byť odborníci z externého prostredia, nie príslušníci zboru, povinnou podmienkou pre lektorov by mala byť prax v práci so skupinou dospelých osôb, lektori by mali byť na začiatku ŠRaVVP viac oboznámení s pravidlami a podmienkami ústavného prostredia, je potrebné navýšiť finančnú odmenu pre lektorov a zahrnúť do nej aj čas na prípravu, zabezpečiť komunikačnú platformu medzi lektormi (napr. Cisco Webex) a zdieľaný priestor (forma úložiska) pre materiály a evidenciu, zabezpečiť komunikačnú platformu medzi lektormi a pedagógmi účastníkov (resp. iným pomáhajúcim personálom zboru), štyria lektori (dve striedajúce sa lektorské dvojice) je optimálny počet, pri poslednom stretnutí je žiaduca prítomnosť všetkých lektorov.

ČAS, TRVANIE a ROZSAH – tri hodiny realizácie ŠRaVVP trikrát za týždeň je maximum, ŠRaVVP by mal trvať minimálne štyri mesiace, je potrebné skrátiť celkovú hodinovú dotáciu na jednotlivé ŠRaVVP (najmä dopĺňujúce intervencie), ŠRaVVP „Finančná gramotnosť“ a „Zamestnanosť“ časovo orientovať smerom k výstupu účastníkov (pred koncom trestu), ostatné

je možné realizovať v skorších fázach výkonu trestu.

MATERIÁLNE a TECHNICKÉ VYBAVENIE – osvedčila sa krabica s rôznymi pomôckami na kreatívne techniky (papier, lepidlá, plastelína, farbičky, fixky...), notebook a dataprojektor by mali byť pre lektorov vždy k dispozícii, ako aj možnosť priniesť do ústavu USB (samozrejme s dodržaním všetkých bezpečnostných opatrení), zabezpečiť internetové pripojenie, interaktívnu tabuľu, notebook nielen pre lektorov, ale aj pre účastníkov (v ideálnom prípade notebooky pre všetkých účastníkov), reproduktory, flip chart stojan s papiermi a vhodnú miestnosť pre skupinovú aktivitu.

ÚČASTNÍCI – 15 účastníkov je maximum (10 – 12 je ideál), niektoré ŠRaVVP vyžadujú nižší počet účastníkov (Reštart, Chceme sa zmeniť), na začiatku detailne účastníkom vysvetliť, prečo sú práve oni zaradení v ŠRaVVP, viac sa zamerať na motiváciu účastníkov (na začiatku aj počas ŠRaVVP), ukončiť ŠRaVVP s potvrdením o absolvovaní, zabezpečiť pre účastníkov dlhší časový priestor medzi bežnými činnosťami a prítomnosťou v skupine.

OBSAH (materiál) – záväzný čas fixovať na tematickú oblasť, nie jednotlivé témy, pridať do materiálov viac aktivít, pridať do materiálov zoznam videí a filmov, pridať do úvodu každého programu čas – tému zameranú na zoznámenie, topenie ľadov, motiváciu a získanie dôvery.

ODPORÚČANIE – referenti režimu, ktorí dohliadajú na bezpečný priebeh ŠRaVVP, by mali byť mimo miestnosti, kde sa ŠRaVVP realizuje, nie priamo v nej.

Väčšinu spätných väzieb sme zapracovali ešte počas procesu pilotného overovania, niektoré návrhy sme zapracovali v záverečnej fáze a niektoré na svoje ukotvenie v systéme ešte len čakajú.

Pilotné overovanie ŠRaVVP prinieslo množstvo podnetov, ale hlavne zdôvodnenie potreby tohto druhu aktivít, ktoré by sa mali stať samozrejmom súčasťou systému podpory odsúdených osôb pri ich resocializácii.

Vyhodnotenie efektivity ŠRaVVP v pilotnom overovaní

Meranie efektivity ŠRaVVP a ZRaVVP sa realizuje prostredníctvom hodnotenia ich účastníkov v dvoch krokoch:

1. Hodnotenie vedomostnej úrovne alebo postojov (vedomostné testy, resp. kombinované dotazníky vyplňané odsúdenými).
2. Hodnotenie interpersonálnych a intrapersonálnych kompetencií a celkového progresu klienta (hodnotenie vypracované lektormi programov).

Hodnotenie realizujeme na začiatku programu (vstupné hodnotenie) a po skončení programu (výstupné hodnotenie). Efektívu programu meráme porovnaním výsledkov vstupného a výstupného hodnotenia a zisťujeme, či došlo k zlepšeniu meraných vedomostí a kompetencií. Súčasťou výstupného hodnotenia je zhodnotenie celkového dosiahnutého progresu odsúdeného.

Pri niektorých programoch môže byť vyhodnotený rozdielny počet vedomostných testov (resp. dotazníkov) a hodnotení od lektorov. Tento rozdiel vzniká v prípade, že niektorí z účastníkov sú prepustení alebo vyradení z programu skôr, než absolvujú test, avšak lektori vypracujú aspoň ich hodnotenie v sledovaných oblastiach.

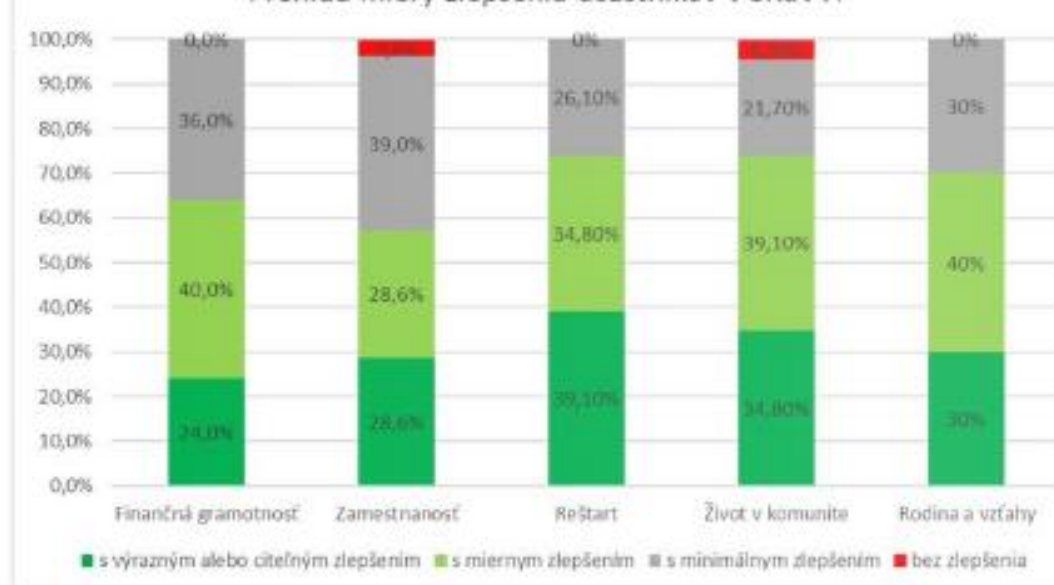
ŠRaVVP Finančná gramotnosť

Vstupné a výstupné hodnotenie účastníkov ŠRaVVP Finančná gramotnosť pozostáva z vedomostného testu a z hod-

Prehľad pilotne overených ŠRaVVP

Názov	Dĺžka trvania v mes.	Časový rozsah v hod.	ÚVTOS/ÚVTOS a ÚVV	Účastníci/absolventi	Pilotné overovanie
Reštart	6	300	Hrnčiarovce nad Parnou	15/12	06/2020 – 03/2021
Reštart	6	220	Leopoldov	15/11	05/2021 – 10/2021
Život v komunite	6	250	Nitra-Chrenová	15/10	08/2020 – 06/2021
Život v komunite	6	250	Košice-Šaca	15/14	05/2021 – 10/2021
Finančná gramotnosť	4	216	Železovce	15/10	05/2021 – 09/2021
Finančná gramotnosť	4	216	Košice mesto	15/11	05/2021 – 09/2021
Zamestnanosť	4	216	Sabinov	15/11	06/2021 – 09/2021
Zamestnanosť	4	216	Sučany	15/11	05/2021 – 08/2021
Rodina a vzťahy	4	216	Banská Bystrica-Kráľová	15/11	06/2021 – 09/2021
Šanca pre psie oči	2	180	Leopoldov	2/2	06/2020 – 12/2020
Šanca pre psie oči	3	180 + 33	Leopoldov	2/2	02/2021 – 05/2021
Šanca pre psie oči	5	180 + 33	Leopoldov	2/2	11/2021 – 03/2022
Chcem sa zmeniť	6	65	Sučany	8	02/2022 – 08/2022
Druhá šanca	6	150	Hrnčiarovce nad Parnou	10	03/2022 – 09/2022

Prehľad miery zlepšenia účastníkov v ŠRaVVP

notenia účastníkov lektormi na hodnotiacich škálach v tematických oblastiach ako manažment osobných financií, komunikácia s finančnými inštitúciami, plánovanie rodinného rozpočtu a finančných zdrojov, metódy platobného styku a podobne.

Vedomostné testy sme získali od 20 účastníkov programu. Po absolvovaní programu sa testové skóre u účastníkov zvýšilo v priemere o 20 % z celkového získateľného skóre.

Celkové hodnotenie vedomostí, zručností a kompetencií nadobudnutých v programe lektori po ukončení ŠRaVVP Finančná gramotnosť spracovali v pilotnom overovaní 25 účastníkom. Štvrtina z nich ukončila ŠRaVVP s výrazným alebo citeľným zlepšením, 40 % s miernym zlepšením. Ostatní účastníci ukončili program aspoň s miernym zlepšením, hodnotenie „bez zlepšenia“ nebolo udelené žiadnemu z účastníkov.

ŠRaVVP Zamestnanosť

Vstupné a výstupné hodnotenie účastníkov ŠRaVVP Zamestnanosť pozostáva z vedomostného testu a z hodnotenia účastníkov lektormi na hodnotiacich škálach v tematických oblastiach ako orientácia na trhu práce, rozvoj zručností pre uplatnenie na trhu práce, sebaaprezentácia, nezamestnanosť a sociálno-patologické javy, informačné systémy trhu práce a podobne.

Vedomostné testy sme získali od 19 účastníkov programu. Testové skóre sa po absolvovaní programu zvýšilo u účastníkov v priemere o 28 % z celkového získateľného skóre.

Celkové hodnotenie vedomostí, zručností a kompetencií nadobudnutých v ŠRaVVP lektori po ukončení programu spracovali v pilotnom overovaní 28 účastníkom. Výsledky tohto hodnotenia ukazujú značný progres a zlepšenie u významnej časti skupiny účastníkov programu podobne, ako tomu bolo v predchádzajúcom programe. Viac ako štvrtina účastníkov ukončila program s výrazným alebo citeľným zlepšením, rovnaký podiel pripadol účastníkom, ktorí program ukončili s miernym zlepšením. Minimálne zlepšenie zaznamenali lektori u 39 % účastníkov. Bez zlepšenia ukončilo program 3,6 % účastníkov.

ŠRaVVP Život v komunite

Vstupné a výstupné hodnotenie účastníkov ŠRaVVP Život v komunite pozostáva z dotazníka reflektujúceho postoje a vedomosti a z hodnotenia účastníkov lektormi na hodnotiacich škálach v tematických oblastiach ako domáce násilie, závislosť, prostitúcia, obchodovanie s ľuďmi, sekty, úžera, dôležitosť vzdelania, zdravia, zamestnania, vysporiadanie/legalizácia bývania a podobne.

Dotazníky zamerané na vedomosti a postoje sme získali

celkom od 22 účastníkov programu. Po absolvovaní programu sa u účastníkov zlepšilo bodové skóre v priemere o 11,6 % z celkového získateľného skóre.

Lektori v pilotnom overovaní programu spracovali záverečné hodnotenie progresu účastníkov celkom 23 osobám. Viac ako tretina účastníkov dosiahla výrazné alebo citeľné zlepšenie kompetencií, vedomostí a zručností rozvíjaných v rámci ŠRaVVP. S miernym zlepšením ukončilo program 39,1 % účastníkov. Pätina dosiahla aspoň minimálne zlepšenie, bez zlepšenia ukončilo program len 4,3 % účastníkov.

ŠRaVVP Reštart

Vstupné a výstupné hodnotenie účastníkov ŠRaVVP Reštart bolo po pilotnom overovaní spracované prostredníctvom hodnotiacich škál lektormi v tematických oblastiach ako intrapersonálne schopnosti, komunikácia, motivácia k zmene životného štýlu, sebaaprezentácia, riešenie konfliktov, sociálne dôsledky závislosti, prevencia a zvládanie relapsu a podobne.

V pilotnom overovaní efektivity programu lektori spracovali záverečné hodnotenie progresu účastníkov celkom 23 osobám. Najväčší podiel účastníkov ukončil ŠRaVVP s výrazným alebo citeľným zlepšením (39,1 %). Viac ako tretina účastníkov dosiahla v programe mierne zlepšenie rozvíjaných zručností a kompetencií. Pätina dosiahla aspoň minimálne zlepšenie, ani jeden účastník neukončil program bez zlepšenia.

ŠRaVVP Rodina a vzťahy

V pilotnom overovaní efektivity programu máme aktuálne k dispozícii údaje len od desiatich účastníkov (vedomostné testy aj hodnotenia vypracované lektormi). Po absolvovaní programu sa u účastníkov zlepšilo testové skóre v priemere o 29,3 % z celkového získateľného skóre.

V hodnotení celkového progresu účastníkov, ktoré vypracovali lektori programu, bolo hodnotených 30 % účastníkov s výrazným alebo citeľným zlepšením, 40 % s miernym zlepšením a 30 % s minimálnym zlepšením. Nikto z účastníkov neukončil ŠRaVVP bez zlepšenia.

Prehľad miery zlepšenia účastníkov v jednotlivých ŠRaVVP

V grafe prinášame pre lepšiu orientáciu názorný prehľad textových údajov ku všetkým vyššie uvádzaným ŠRaVVP. V grafe je znázornená úroveň celkového dosiahnutého progresu účastníkov a percentuálny podiel pre každú dosiahnutú úroveň zlepšenia.

V závere pilotného overovania efektivity ŠRaVVP možno zhrnúť, že všetky dosiaľ zhodnotené programy boli účastníkmi absolvované úspešne a ich prínosom je zlepšenie celkového progresu odsúdených osôb v oblastiach, ktoré mali programy za cieľ rozvíjať. Výrazné alebo citeľné zlepšenie sledovaných oblastí zručností, schopností a vedomostí sa podarilo dosiahnuť účastníkom v rozpätí 24 – 39 % v závislosti od programu, ak vezmeme do úvahy ako úspech aj mierne zlepšenie. V každom zo sledovaných programov dosiahlo takýto pokrok viac než polovica, najviac tri štvrtiny účastníkov. V tomto príspevku sme ponúkli hodnotenie efektivity ŠRaVVP, o ktorých už máme k dispozícii potrebné údaje, hodnotenie efektivity ďalších ŠRaVVP sú v štádiu prípravy.

Zuzana Valentovičová, Lenka Kleskeň a Daniela Košecká,
GR ZVJS